

A PURE, HIGH NOTE OF ANGUISH*

Barbara Kingsolver

TUCSON – Θέλω τη στιγμή αυτή να κάνω κάτι να βοηθήσω. Δεν μπορώ όμως να δώσω αίμα (ο αιματοκρίτης μου είναι πάντα πολύ χαμηλός), και βρίσκομαι πολύ μακριά για να δώσω σε κανέναν κατάλυμμα ή έστω ένα ποτήρι νερό. Μόνο λόγια μπορώ να δώσω. Κατά πως φαίνεται, η λεκτική μου αιμοσφαιρίνη ποτέ δεν ελαττώνεται. Λόγια λοιπόν είναι αυτό που θα προσφέρω την ώρα τούτη που απαιτεί από μας να επιστρατεύσουμε μέσα μας τον καλύτερο δυνατό πολίτη. Δεν εννοώ ότι κατέχω τη θεραπεία. Απάντηση στα δεσπόζοντα ερωτήματα των ημερών – *Πού κατευθυνόταν το τέταρτο αεροπλάνο; Πώς κατάφεραν να περάσουν τα μαχαίρια μέσα από τους ελέγχους ασφαλείας;* – Τίποτε απ' αυτά δεν ξέρω. Έχω μερικές απαντήσεις, αλλά μόνο σε ερωτήσεις που κανένας τη στιγμή αυτή δεν ρωτάει, εκτός απ' το πεντάχρονο παιδί μου. *Γιατί πέθαναν όλοι αυτοί οι άνθρωποι αφού δεν έκαναν τίποτε το κακό; Θα συμβεί και σε μένα; Είναι το χειρότερο πράγμα που έγινε ποτέ; Ποια ήταν εκείνα τα παιδιά που πανηγύριζαν και τά 'δειξαν για ένα μόνο λεπτό, και γιατί χαϊρόντουσαν; Πες μου παρακαλώ, θα συμβεί ποτέ αυτό και σε μένα;*

Υπάρχουν τόσες πολλές απαντήσεις και δεν υπάρχει καμμία. Είναι απελπιστικά οδυνηρό να βλέπεις ανθρώπους να πεθαίνουν χωρίς νά 'χουν κάνει τίποτε για να το αξίζουν, κι όμως αυτός είναι σχεδόν πάντοτε ο τρόπος με τον οποίο οι ζωές τελειώνουν. Γερνάμε ή δεν γερνάμε, παθαίνουμε καρκίνο, πεθαίνουμε της πείνας, μας σκοτώνουν στο ξύλο, μπαίνουμε στο αεροπλάνο με την ιδέα ότι πάμε σπίτι αλλά δεν φτάνουμε ποτέ. Υπάρχουν οι ευλογίες και τα θαύματα και η τρομακτική κακοτυχία και δεν υπάρχουν εγγυήσεις. Μας αρέσει να προσποιούμαστε ότι η ζωή είναι διαφορετική, ότι μοιάζει περισσότερο μ' ένα παιχνίδι που μπορούμε πράγματι να κερδίσουμε με τη σωστή στρατηγική, αλλά δεν είναι. Και, ναι, είναι όντως το χειρότερο πράγμα που συνέβη, αλλά μόνο τούτη τη βδομάδα. Πριν από δυο χρόνια, ένας σεισμός στην Τουρκία σκότωσε 17.000 ανθρώπους μέσα σε μια μέρα, μωρά παιδιά και μανάδες και επιχειρηματίες, και κανένας απ' αυτούς δεν έκανε κάτι για να το προκαλέσει. Τον Νοέμβριο πριν απ' αυτό, ένας τυφώνας έπληξε την Ονδούρα και τη Νικαράγουα και σκότωσε ακόμη περισσότερους, έθαψε ολόκληρα χωριά κι έσβησε γενεαλογικές γραμμές κι ακόμη και τώρα άνθρωποι εκεί ξυπνάνε με τα χέρια αδειανά. Για ποιαν άκρη του κόσμου να μιλήσουμε; Εξήντα χρόνια πριν, ιαπωνικά αεροπλάνα βομβάρδισαν τα ναυτάκια που κοιμόντουσαν μέσα στα πλοία στα ήρεμα νερά του Ειρηνικού. Τρισήμισι χρόνια αργότερα, αμερικανικά αεροπλάνα βομβάρδισαν μια πλατεία στην Ιαπωνία όπου άνδρες και γυναίκες πήγαιναν στη δουλειά τους, όπου σχολιαρόπαιδα έπαιζαν, και περισσότεροι άνθρωποι πέθαναν μονομιάς απ' όσοι μπορούσε κανείς να διανοηθεί. Εβδομήντα χιλιάδες μέσα σ' ένα λεπτό. Φανταστείτε. Κι ύστερα δυο φορές άλλοι τόσοι, αργά, από τα μέσα.

Δεν υπάρχουν, φαίνεται, χειρίστες μέρες. Πριν από δέκα χρόνια, νωρίς ένα πρωί του Ιανουαρίου, έβρεξε ο ουρανός βόμβες που προκάλεσαν την κατάρρευση μεγάλων κτιρίων στην πόλη της Βαγδάτης –ξε-

νοδοχεία, νοσοκομεία, παλάτια, κτίρια με μανάδες και στρατιώτες μέσα τους– κι εδώ, στον τόπο που θέλω ν' αγαπώ καλύτερα, ήμουν αναγκασμένη να βλέπω κόσμο να το πανηγυρίζει. Στη Βαγδάτη, οι επιζώντες έσεισαν τις γροθιές τους στον ουρανό και είπαν τη λέξη «κακό». Όταν πολλές ζωές χάνονται μονομιάς, οι άνθρωποι συσειρώνονται και λένε λέξεις όπως «αποτρόπαιο», «τιμή» και «εκδίκηση», επιχειρώντας να ξεχωρίσουν κατά κάποιον τρόπο τη φρικτή αυτή στιγμή από τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι πεθαίνουν λίγο-λίγο κάθε μέρα από την αρρώστια ή την πείνα. Υψώνουν τις ζωές των συμπατριωτών τους σε ένα ερό επίπεδο – όλοι μας το κάνουμε, όλοι που είμαστε άνθρωποι – θεωρώντας τους συμπολίτες μας περισσότερο άξιους οδύνης και λιγότερο άξιους σκόπιμης διακινδύνευσης απ' ό,τι τις ζωές σε άλλα εδάφη. Η λειτουργία όμως αυτή δεν μπορεί να επανασυγκολλήσει τις ραγισμένες καρδιές, διότι, αλήθεια, κάθε ζωή που τελειώνει είναι απολύτως το δικό της συμβάν – είναι επίσης κατά κάποιον τρόπο η ίδια σαν όλες τις άλλες, ένα φως που σβήνει που λαχταρούσε να κάψει κι άλλο. Ακόμη κι αν δεν είχες την ευκαιρία ν' αγαπήσεις το φως πού 'φυγε, σου λείπει. Οφείλει να σου λείπει. Αντέχεις τούτον τον κόσμο και κάθε τι που πάει στραβά σ' αυτόν με το να εξακολουθείς να θεωρείς τη ζωή πολύτιμη, κάθε φορά, και να ξαναρχίζεις από την αρχή.

Κι εκείνα τα παιδιά που χόρευαν στους δρόμους; Αυτή είναι η δυσκολότερη ερώτηση. Προτιμούμε να συζητούμε τα ίχνη των αποδεικτικών στοιχείων και ποιον να βγάλουμε από τη μέση, ακόμη και το μέγεθος και το σχήμα του κλουβιού στο οποίο θα μπορούσαμε να κλειστούμε για να παραμεινουμε ασφαλείς, παρά να θίξουμε το γεγονός ότι το έθνος μας δεν είναι καθολικά αγαπητό– είμαστε και μισητοί. Και όχι μόνο από τον «Τρομοκράτη», αυτόν τον μοναχικό, παράφρονα μη άνθρωπο στην κακή φωτογραφία, τη γνώμη του οποίου μπορούμε προφανώς να αγνοήσουμε, αλλά από κοινούς ανθρώπους σε πολλές χώρες. Ακόμη κι από μικρά αγόρια – έμοιαζε σαν να ήταν ολόκληρες πόλεις γεμάτες από δαύτα – που χοροπηδούσαν από χαρά φορώντας σχολικά παπούτσια και πλεκτά μάλλινα πουλόβερ.

Υπάρχουν εκατό τρόποι να είναι κανείς καλός πολίτης, κι ένας απ' αυτούς είναι να κοιτάξουμε επιτέλους τα πράγματα που δεν θέλουμε να βλέπουμε. Σε μια βδομάδα τρομακτικών συμβάντων, να ένα φρικτό, αληθινό πράγμα που δεν έχει πολυθιγεί. Ορισμένοι άνθρωποι πιστεύουν ότι η χώρα μας χρειαζόταν να μάθει να πονάει μ' αυτόν τον νέο τρόπο. Πρόκειται για ένα τεράστιο μάθημα, διδαγμένο με τόσο μίσος και τόσο άδικο, αλλά πολλοί πριν από μας έχουν μάθει πικρές αλήθειες από άδικους θανάτους. Ίσως έχουμε ακόμη τ' αποθέματα ελέους για να παραδεχτούμε τούτη την αλήθεια: Δεν κατανοήσαμε πραγματικά τα συναισθήματα που γεννήθηκαν όταν πολίτες θάφτηκαν ζωντανοί στην Τουρκία ή τη Νικαράγουα ή τη Χιροσίμα. Ή εκείνη τη νύχτα στη Βαγδάτη. Και δεν νοιαστήκαμε αρκετά για τους συγκεκριμένους αδελφούς και τις μανάδες που σπάραζαν τη μια για ένα ακρωτηριασμένο μέλος, την άλλη για μια ζωή– κι αυτό για τόσα χρόνια που εκείνα τα μικρά και προς στιγμήν περιχαρή αγόρια μεγάλω-

*Δημοσιεύτηκε στους *Los Angeles Times* την Κυριακή 23 Σεπτεμβρίου 2001.

σαν με παραμορφωμένες τις καρδιές. Θα εξακολουθούσαμε να ρίχνουμε βροχή τις βόμβες και να πουλάμε όπλα αν είχαμε κατανοήσει, αν είχαμε νοιαστεί; Πώς μπορεί ο πρόεδρός μας και χρησιμοποιεί ακόμη τη λέξη «επίθεση» τόσο απέρσκεπτα, σαν μια κίνηση σ' ένα παιχνίδι ντάμας, τώρα που ξυπνήσαμε βλέποντας τη λέξη αυτή στις δικές μας εφημερίδες, να χρησιμοποιείται κατ' αυτόν τον τρόπο: *Επίθεση στην Αμερική*.

Ασφαλώς ο κόσμος όλος νοιώθει οδύνη για μας τούτη τη στιγμή. Και ασφαλώς επίσης ελπίζει να έχουμε διδαχτεί, από τη γέυση του δικού μας αίματος, ότι κάθε πόλεμος και κερδίζεται και χάνεται, και ότι κάθε απώλεια είναι μια καθαρή, υψηλή νότα αγωνίας, σαν μια μάνα που τραγουδάει σ' ένα αδειανό κρεβάτι. Οι θνητοί πολίτες ενός πλανήτη προ-

σέχονται την ώρα αυτή ότι θα θυμηθούμε, καλύτερα από κάθε άλλη φορά στο παρελθόν, ότι κανένα είδος βόμβας που έχει ποτέ κατασκευαστεί δεν πρόκειται να εξαλείψει το μίσος.

Η ερώτηση «Θα συμβεί αυτό και σε μένα;» είναι, λυπάμαι που το λέω, η λάθος ερώτηση. Πάντοτε ήταν.

(μτφρ: ΓΑ)

H Barbara Kingsolver είναι μυθιστοριογράφος· αντλεί τα θέματα και τους χαρακτήρες της από τη ζωή στο περιθώριο της μεσο-Αμερικής. Τελευταίο της βιβλίο είναι το μπεστσέλλερ *The Poisonwood Bible*.

ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΑΤΕ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ* Slavoj Žižek

Η ΑΠΟΛΥΤΗ αμερικανική παρανοϊκή φαντασίωση συνίσταται σε έναν άνθρωπο που ζει σε μian ιδυλλιακή μικρή πόλη της Καλιφόρνιας, έναν καταναλωτικό παράδεισο, και ξαφνικά αρχίζει να υποπεύεται ότι ο κόσμος στον οποίο ζει είναι πλαστός, ένα θέαμα σκηνοθετημένο για να τον πείσει ότι ζει σε έναν πραγματικό κόσμο, ενώ όλοι οι περι αυτόν είναι στην πραγματικότητα ηθοποιοί και κομπάρσοι. Το πιο πρόσφατο παράδειγμα της παράνοιας αυτής είναι η ταινία του Peter Weir *The Truman Show* (1998). Στο έργο αυτό υποδύεται ο Jim Carey τον υπάλληλο σε μια κωμόπολη ο οποίος ανακαλύπτει σταδιακά την αλήθεια, ότι δηλαδή είναι ο πρωταγωνιστής ενός τηλεοπτικού θεάματος που μεταδίδεται εικοσιτέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο: η πόλη του είναι σκηνικό στημένο σε ένα τεράστιο υπαίθριο στούντιο, και οι κάμερες τον παρακολουθούν διαρκώς. Μεταξύ των προδρόμων της ταινίας αυτής αξίζει να αναφερθεί η ταινία του Phillip K. Dick *Time out of joint* (1959). Εδώ ο ήρωας ζει την απλή καθημερινή του ζωή σε μian ιδυλλιακή κωμόπολη της Καλιφόρνιας στο τέλος της δεκαετίας του πενήντα και ανακαλύπτει σταδιακά ότι ολόκληρη η πόλη είναι μια φενάκη που σκηνοθετήθηκε μόνο και μόνο για να αισθάνεται εκείνος ευτυχής. Το υποσυνείδητο θέμα και των δύο ταινιών συνοψίζεται στο ότι ο καλιφορνέζικος καταναλωτικός παράδεισος του ύστερου καπιταλισμού είναι, εξ αιτίας ακριβώς της υπερ-πραγματικότητάς του, κατά κάποιον τρόπο *μη-πραγματικός*, άνευ ουσίας, στερούμενος της αδρανείας των υλικών σωμάτων.

Δεν πρόκειται λοιπόν μόνο για το ότι το Χόλυγουντ σκηνοθετεί μια προσομοίωση της πραγματικής ζωής που στερείται του βάρους και της αδρανείας της υλικότητας· στην καταναλωτική κοινωνία του ύστερου καπιταλισμού αποκτά κατά κάποιον τρόπο η ίδια η «πραγματική κοινωνική ζωή» τα χαρακτηριστικά μιας σκηνοθετημένης απάτης, με τους γείτονές μας να συ-

μπεριφέρονται στην «πραγματική» ζωή σαν ηθοποιοί και κομπάρσοι. . . Κι εδώ πάλι, η έσχατη αλήθεια του ωφελμιστικού, αποπνευματωποιημένου σύμπαντος του καπιταλισμού είναι η απο-υλοποίηση της ίδιας της «πραγματικής ζωής», η αναστροφή της σε ένα φασματικό *show*. Ο Christopher Isherwood απέδωσε την πλασματικότητα της αμερικανικής καθημερινότητας με το παράδειγμα του δωματίου μοτέλ ως εξής: «Τα αμερικανικά μοτέλ είναι μη-πραγματικά! [...] Είναι συνειδητά διαμορφωμένα έτσι ώστε να είναι μη-πραγματικά. [...] Οι Ευρωπαίοι μάς μισούν επειδή έχουμε αποσυρθεί και ζούμε μέσα στις διαφημίσεις μας, σαν τους ερημίτες που καταφεύγουν στις σπηλιές τους για διαλογισμό». Η ιδέα της «σφαίρας» του Peter Sloterdijk υλοποιείται εδώ στην κυριολεξία της, μια γιγαντιαία μεταλλική σφαίρα που περιβάλλει και απομονώνει ολόκληρη την πόλη. Χρόνια πριν, μια σειρά από ταινίες επιστημονικής φαντασίας, όπως το *Zardoz* και το *Logan's Run*, προείπαν τη σημερινή μεταμοντέρνα κατάσταση επεκτείνοντας τη φαντασίωση αυτή σε συλλογικό επίπεδο: μια αποκομμένη ομάδα που ζει την ασηπτική της ζωή σε μian απομονωμένη περιοχή επιθυμεί διακαώς την εμπειρία του πραγματικού κόσμου της υλικής φθοράς.

Η επιτυχημένη ταινία των αδελφών Wachowski *Matrix* (1999) ανέπτυξε τη λογική αυτή στο έπακρό της: η υλική πραγματικότητα της οποίας όλοι έχουμε την εμπειρία και βλέπουμε γύρω μας είναι μια εικονική πραγματικότητα που την παρήγαγε και την συντονίζει ένας γιγαντιαίος mega-υπολογιστής με τον οποίο είμαστε όλοι συνδεδεμένοι. Καθώς ο ήρωας (που τον υποδύεται ο Keanu Reeves) ξυπνάει στην «πραγματική πραγματικότητα», βλέπει ένα απελπιστικό τοπίο διάσπαρτο από καμμένα ερείπια – ό,τι απέμεινε από το Σικάγο μετά από έναν πλανητικό πόλεμο. Ο ηγέτης της αντίστασης, ο Μορφέας, τον χαιρετίζει με τα ειρωνικά λόγια: «Καλωσόρισες στην έρημο του πραγματικού». Αυτό που συνέβη στη Νέα Υόρκη την 11η Σεπτεμβρίου δεν ήταν άραγε κάτι το παρεμφερές; Η «έρημος του πραγματικού» αποκαλύφθηκε στα μάτια των κατοίκων της πόλης αυτής· κι εμείς, διεφθαρμένοι από το Χόλυγουντ, όταν είδαμε τις τηλεοπτικές λήψεις των πύργων που κατέρρεαν, δεν

μπορούσαμε παρά να σκεφτούμε τις τρομακτικότερες σκηνές των μεγάλων ταινιών καταστροφής.

Όταν ακούμε να λέγεται ότι οι επιθέσεις ήταν ένας εντελής απροσδόκητος συγκλονισμός, ότι συνέβη το αδιανόητο, το αδύνατο, θα πρέπει να θυμόμαστε την άλλη καταλυτική καταστροφή των αρχών του 20ου αιώνα, εκείνη του *Τιτανικού*. Και εκείνη συγκλόνισε, το έδαφος όμως για τον κλονισμό εκείνο είχε ήδη προετοιμαστεί σε ιδεολογικές φαντασιώσεις, καθώς ο *Τιτανικός* ήταν το σύμβολο της ισχύος του βιομηχανικού πολιτισμού του 19ου αιώνα. Δεν ισχύει το ίδιο και για τις πρόσφατες επιθέσεις; Όχι μόνο μας βομβάρδιζαν όλους τα μέσα αδιάκοπα με τις αναλύσεις τους για την τρομοκρατική απειλή· η απειλή αυτή είχε προφανώς και τη λιβιδινική της διάσταση – δεν έχουμε παρά να σκεφτούμε τις συναφείς ταινίες, από το *Escape from New York* μέχρι το *Independence Day*. Αυτός είναι ο λόγος που η κατάρρευση των Διδύμων Πύργων συσχετίστηκε κατ' επανάληψιν με τις ταινίες καταστροφής του Χόλυγουντ: το αδιανόητο που συνέβη ήταν ήδη αντικείμενο της φαντασίας: κατά κάποιον τρόπο η Αμερική έπαθε ό,τι είχε φαντασιώσει, κι αυτό ήταν η μεγαλύτερη έκπληξη.

Ακριβώς δε τώρα, τη στιγμή που αντιμετωπίζουμε την ωμή Πραγματικότητα μιας καταστροφής, οφείλουμε να αναλογιστούμε τις ιδεολογικές και φαντασματικές συντεταγμένες που καθορίζουν την πρόσληψή της. Εάν πράγματι έχει η κατάρρευση των Διδύμων Πύργων κάτι το συμβολικό, αυτό συνίσταται λιγότερο στην παλαιομοδίτικη ιδέα του «κέντρου του χρηματιστηριακού κεφαλαίου» και πολύ περισσότερο στο ότι οι δύο Πύργοι αντιπροσώπευαν το κέντρο του *εικονικού* καπιταλισμού, της χρηματιστηριακής κερδοσκοπίας που έχει αποδεσμευτεί από τη σφαίρα της υλικής παραγωγής. Ο συντριπτικός αντίκτυπος των εκρήξεων μπορεί να εξηγηθεί μόνο με βάση τη συνωριακή γραμμή που χωρίζει σήμερα τον ψηφιοποιημένο Πρώτο Κόσμο από την τριτοκοσμική «έρημο του Πραγματικού». Την ιδέα ότι ένας απαίσιος δράστης μας απειλεί όλους διαρκώς με ολική καταστροφή την παράγει η συνείδηση ότι ζούμε σε ένα μονωμένο τεχνητό σύμπαν.

Δεν είναι συνεπώς ο Οσάμα Μπιν Λάντεν, ο εικαζόμενος εγκέφαλος πίσω από τα πλήγματα, το ζωντανό ανάλογο του Ernst Stavro Blofeld, του αρχιεγκληματία στις περισσότερες ταινίες Τζαίμς Μποντ, στόχος του οποίου είναι η καταστροφή του κόσμου; Οφείλουμε εδώ να θυμηθούμε ότι ο μοναδικός τόπος στις χολυγουντιανές ταινίες όπου βλέπουμε την παραγωγική διαδικασία σε όλη της την ένταση κάνει την εμφάνισή του όταν ο Τζαίμς Μποντ καταφέρνει να διεισδύσει στο μυστικό άντρο του αρχιεγκληματία και εντοπίζει το εργοστάσιο μιας έντονης παραγωγικής δραστηριότητας (απόσταξη και συσκευασία ναρκωτικών, κατασκευή ενός πυραύλου που πρόκειται να καταστρέψει τη Νέα Υόρκη...). Όταν αργότερα ο αρχιεγκληματίας έχει συλλάβει τον Τζαίμς Μποντ και τον ξαναεί μεσα στο παράνομο εργοστάσιό του – δεν έρχεται εδώ το Χόλυγουντ πολύ κοντά στον σοσιαλιστικό ρεαλισμό και τη δοξαστική του παρουσίαση της εργοστασιακής παραγωγής; Η λειτουργία της επέμβασης του Μποντ είναι βέβαια να τινάξει το παραγωγικό αυτό κέντρο στον αέρα, επιτρέποντας σ' εμάς τους θεατές να επιστρέψουμε στην πλασματική καθημερινότητα της ύπαρξής μας σε έναν κόσμο με την εργατική τάξη «υπό εξαφάνισιν». Και δεν αληθεύει ότι η βία αυτή που κατευθύνεται εναντίον του απειλητικού Έξω, αντιστράφηκε, με την έκρηξη των Διδύμων Πύργων, σε πλήγμα εναντίον μας;

Οι Αμερικανοί αισθάνονται την ασφαλή Σφαίρα στην οποία ζουν να απειλείται Έξωθεν από τρομοκράτες εισβολείς που είναι έτοιμοι να αυθουσιαστούν ανενδοίαστα αλλά και δειλοί, διαβολικά ευφυείς αλλά και πρωτόγονοι βάρβαροι. Κάθε φορά που αντιμετωπίζουμε ένα τέτοιο καθαρά κακόβουλο Έξω, οφείλουμε να βρίσκουμε το κουράγιο να προσπογράφουμε το μάθημα του Έγγελου, και να αναγνωρίζουμε σε αυτό το καθαρό Έξω την απεσταγμένη εκδοχή της δικής μας ουσίας. Κατά τους τελευταίους πέντε αιώνες, η (σχετική) ευημερία και ειρήνη της «πολιτισμένης» Δύσης είχε ως αντίτιμο την εξαγωγή αδιάτακτης βίας και καταστροφής στο «βαρβαρικό» Έξω: η μακρία ιστορία από την κατάκτηση της Αμερικής έως το μακελλείο στο Κογκό. Όσο απάνθρωπο και άκαρδο κι αν αυτό μπορεί να ακουστεί, δεν πρέπει επίσης να ξεχνάμε ότι ο καθαυτό αντίκτυπος των επιθέσεων αυτών είναι λιγότερο επί του πραγματικού και πολύ περισσότερο επί του συμβολικού: Οι Ηνωμένες Πολιτείες πήραν μια γέυση αυτού που συμβαίνει ολόγυρα στον κόσμο σε καθημερινή βάση, από το Σεράγεβο (ίσαμε το Γκρόζνι, από τη Ρουάντα και το Κογκό (ίσαμε τη Σιέρα Λεόνε. Στην Αφρική πεθαίνουν από το AIDS κάθε μέρα περισσότεροι άνθρωποι από όσοι χάθηκαν στους γκρεμισμένους Πύργους, και ο θάνατός τους θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί με μικρό σχετικά χρηματικό κόστος. Εάν δε προσθέσει κανείς στον τρόπο της Νέας Υόρκης ομαδικούς βιασμούς και μια δωδεκάδα ελευθερούς σκοπευτές να πυροβολούν αδιακρίτως τους περαστικούς, αποκτά τότε μια ιδέα για το πώς ήταν τα πράγματα στο Σεράγεβο πριν από δέκα χρόνια.

Μόνο στη θέα των καταρρεόντων Πύργων μπορέσαμε να αισθανθούμε πόσο ψεύτικα είναι τα τηλεοπτικά *reality shows*: ακόμη και όταν οι εκπομπές αυτές φιλοδοξούν να είναι «γνήσιες», οι άνθρωποι σε αυτές δεν παύουν να υποκρίνονται – υποκρίνονται απλώς τους εαυτούς τους. Η συνήθης διευκρίνηση στα μυθιστορήματα («Τα πρόσωπα του παρόντος κειμένου είναι φανταστικά και κάθε τους ομοιότητα με πραγματικά πρόσωπα είναι συμπτωματική») ισχύει και για τους μετέχοντες στις σαπουνοπραγματικότητες. Οι χαρακτήρες που βλέπουμε σ' αυτές είναι φανταστικοί, ακόμη κι όταν παίζουν τους εαυτούς τους σαν να ήταν πραγματικοί. Είναι βέβαια δυνατόν η «επιστροφή στην πραγματικότητα» να γίνει αντικείμενο ποικίλων παρερμηνειών: Ακούμε ήδη συντηρητικούς σχολιαστές να λένε ότι η ανοικτοσύνη μας μάς καθιστά ευάλωτους και ότι για τον λόγο αυτό πρέπει να θυσιάσουμε ορισμένες από τις ελευθερίες μας που θα μπορούσαν να τις «καταχραστούν» οι εχθροί της ελευθερίας. Τη λογική αυτή πρέπει να την απορρίψουμε. Μήπως δεν είναι αλήθεια ότι τα «ανοικτά» μας κράτη του Πρώτου Κόσμου είναι τα πλέον ελεγχόμενα σ' όλη την ιστορία της ανθρωπότητας; Στη Μεγάλη Βρετανία όλοι οι δημόσιοι χώροι, από τα λεωφορεία έως τα εμπορικά κέντρα, επιτηρούνται διαρκώς από βιντεοκάμερες.

Δεξιοί σχολιαστές, όπως ο George Will, έσπευσαν επίσης να διακηρύξουν το τέλος των αμερικανικών «διακοπών από την ιστορία» – το σοκ της πραγματικότητας συνέθλιψε, κατ' αυτούς, τον γυάλινο πύργο της φιλελεύθερης ανεκτικής στάσης, όπως άλλωστε και τα πρωτεία που αποδίδουν οι Cultural Studies στην κειμενικότητα. Τώρα, υποστηρίζουν, είμαστε υποχρεωμένοι να ανταποδώσουμε το κτύπημα, να αντιμετωπίσουμε πραγματικούς εχθρούς στον πραγματικό κόσμο. Σε ποιον, όμως, να ανταποδώσουμε το κτύπημα; Οποιαδήποτε κι αν είναι τα αντίποινα, ποτέ δεν πρόκειται να βρουν τον *σωστό* στόχο, ποτέ δεν πρόκειται να μας ικανοποιήσουν

* Η παρούσα μετάφραση αποτελεί τη σύνθεση δύο εκδόχων του κειμένου του Žižek, μιας πρώτης ηλεκτρονικής με ημερομηνία 14 Σεπτεμβρίου, και μιας δεύτερης, πιο επεξεργασμένης εκδοχής, που δημοσιεύτηκε στην εβδομαδιαία *Die Zeit* της 20ης Σεπτεμβρίου 2001, αρ. 39.